

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5976/2021
14.07.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Зорана Хацића, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Срђан Новаковић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Анђелко Лежајић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости завештања, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6796/20 од 01.04.2021. године, у седници већа одржаној 14.07.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6796/20 од 01.04.2021. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6796/20 од 01.04.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 19107/20 од 21.07.2020. године, у ставу првом изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев да се утврди да је ништаво завештање пок. ВВ, сачињено у форми писменог завештања пред сведоцима дана 24.05.2004. године и проглашено пред Првим основним судом у Београду дана 23.07.2010. године. Ставом другим изреке, укинута је одлука о трошковима поступка садржана у ставу другом изреке првостепене пресуде и предмет у том делу, као и ради одлучивања о евентуалном тужбеном захтеву, враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Против наведене пресуде донете у другом степену, у правноснажном делу, тужилца је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011....18/2020, у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је оценио да ревизија тужиле није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су деца сада пок. ВВ, преминуле 25.11.2009. године, а која је 24.05.2004. године сачинила писмено завештање пред сведоцима. У ставу 1. завештања је констатовала да је при чистој свести одлучила да састави ово завештање и изнесе своју последњу вољу у погледу тога како да се њена имовина распореди након њене смрти. У ставу 2. је констатовала да на дан сачињавања завештања поседује право својине на 1/2 идеалног дела куће у ... у улици ... бр. ..., изграђене на кат.парц. бр. ..., уписане у ЗКУЛ бр. ... КО ... и наследни део исте непокретности по основу закона и завештања које је саставио њен покојни супруг ГГ. У ставу 3. је навела да су њени законски наследници њена деца, син ББ и кћерка АА. У ставу 4. је навела да је одлучила да након њене смрти целокупна њена имовина, непокретна и покретна, у ... и у селу ..., припадне њеном сину овде туженом ББ, а у ставу 5. да искључује из наследства своју кћи овде тужилу АА, што ради потпуно свесно и оправдано, јер она нормално не разговара са њом, да је туче, физички и вербално малтретира, омаловажава и на сваки начин покушава да сруши њен углед код пријатеља, комшија и познаника, те да, иако станује у делу куће оставиљиног пок. супруга и оставиље, уопште не жели да учествује у трошковима за одржавање зграде, плаћању пореза, грејања и утрошка електричне енергије, изјављујући: "Ја ћу плаћати када ја будем власник, а никако пре тога", као и да су јој због невероватно лоших односа оставиљин покојни супруг ГГ и оставиља били обезбедили смештај ван њихове зграде и водили парницу против ње, али да је она успела да докаже да јој стан који су јој они били купили у ... није одговарајући. У ставу 6. је навела да је АА оставиљиног унука, а свог сина васпитала тако да оставиљи и он прети и физички је напада, те да због ових претњи није слободна у кретању по свом дворишту и кући, као и да кад је сретне на улици унук окрене главу да је не види или се вулгарно изражава. У ставу 7. је навела да овакво понашање оставиљине кћерке стално ствара сукоб, те да чак њена кћерка није у добрим односима ни са оставиљиним сином ББ. У ставу 8. је навела да верује да ће АА вероватно остваривати своје право на нужни део од заоставштине пок. супруга оставиље ГГ, пошто АА не признаје тестамент и тражи поништај тестамент којим је ГГ оставио сву своју имовину оставиљи у наследство, иако јој је познато да је ГГ саставио тестамент, да је ГГ оставиљу физички штитио од АА, као и да АА већ више од две године не улази у оставиљин део куће, нити жели да са њом нормално разговара. У ставу 9. је навела да би њена деца ББ и АА живела у одвојеним деловима зграде, и да моли ББ да са АА нагодбом физички подели зграду, тако да ББ припадне спрат у целости, у партеру две собе, купатило, шпајз и предсобље, а у полусутерену две гараже, велика кухиња и вешерница (у саставу ње се налази подстаница за грејање), а да АА припадну у партеру две собе по 10 м² и једна соба од 22м², један шпајз, обе терасе, а у полусутерену ходник, кухиња и купатило. У ставу 10. је навела да би се двориште поделило тако да гледано из ... улице, линија иде под углом од 90 степени на десни зид две гараже, тако да ББ може нормално да користи обе гараже и да се линија продужава до краја плаца иза куће. У ставу 11. је навела да је овако могуће да се изврши физичка деоба и да ББ и АА немају било какве неспоразуме око власништва и начина коришћења земљишта дворишта, с тим што би ББ и АА могли да граде било шта у својим деловима дворишта без сагласности сувласника, као и да ББ припадне искључиво право коришћења тавана, па и евентуалне градње на тавану, без сагласности АА. У ставу 12. је навела ово она жели, те да ако АА не прихвати овакав споразум, онда јој остаје идеални део који јој припадне од заоставштине иза пок. ГГ,

као и да је у разговору са ББ схватила да би он пристао на деобу како је описала у свом завештању и да верује да ће он ову њену жељу поштовати, те да све зависи од АА. У ставу 13. је навела да је њена жеља да се њена деца не свађају око имовине и да живе у бар нормалним односима, те да не морају да се друже, али да их моли да се не свађају и да толеришу једно друго. У ставу 14. је навела да жели са ББ да закључи уговор о доживотном издржавању, јер он њу издржава од ГГ смрти, те да су јој правници рекли да не може да закључи уговор о доживотном издржавању док се не заврши оставински поступак иза њеног пок. супруга, јер се уговор о доживотном издржавању може закључити тек кад се тачно зна који део имовине она оставља даваоцу издржавања, као и да је син ББ и данас практично издржава, брине се о њој и стално јој обезбеђује оно што јој је потребно за нормалан живот. У ставу 15. је констатовала да је ово завештање гласно прочитала пред сведоцима којима саопштава да је ово њена последња воља и да све раније изјаве поништава. На завештању постоји потпис оставиље, констатовано је да сведоци потврђују да је пред њима оставиља изнела своју жељу и да је пред њима прочитала и потписала завештање, изјављујући да је то њена жеља и њено завештање, након чега је на завештању стоје потписи сведока ДД и ЂЂ. Завештање је проглашено Пред првим основним судом у Београду 23.07.2010. године.

Отац странака ГГ преминуо је 19.09.2001. године, а 01.11.1996. године сачинио је писмено завештање пред сведоцима, у вези кога је овде тужиља поднела против сада пок.мајке ВВ тужбу са захтевом да се утврди да су ништаве одредбе тог писменог завештања, па је пресудом Другог општинског суда у Београду П 1543/04 од 10.06.2008. године делимично усвојен тужбени захтев и утврђено да су ништаве одредбе завештања у делу од става 13. до става 18., а одбијен тужбени захтев да се утврди да је поменуто завештање ништаво у преосталом делу.

На овако утврђено чињенично стање, применом одредби Закона о наслеђивању, цитираних у образложењу првостепене пресуде, првостепени суд је утврдио да је ништаво завештање пок. ВВ. Ово због тога, што из садржине предметног завештања из става 4. произлази да је сада пок. ВВ своју кућу и земљиште оставила у наслеђе искључиво свом сину ББ, овде туженом, док је ставом 5. искључила из наслеђа своју кћерку, овде тужиљу АА, да би касније, у ставовима деветом, десетом и једанаестом, предложила начин деобе наведене куће и земљишта, одредивши који физички делови ових непокретности би припали у својину ББ, а који АА, те је у ставу 12. одредила да ће АА, ако не прихвати овакав споразум, остати само идеални део који јој припадне од заоставштине иза пок. супруга оставиље ГГ, што значи да неће наследити ништа од наведене заоставштине оставиље. По налажењу првостепеног суда, из предметног завештања најпре јасно произлази да је искључиви наследник заоставштине овде тужени, да је тужиља потпуно искључена из наслеђа, а затим супротно да ће тужиљи припасти у својину одређени физички одређени делови оставиљине куће и земљишта ако пристане на такав споразум са туженим, па је првостепени суд закључио да наведено искључење из наслеђа није изражено на несумњив начин, у смислу члана 62. став 2. Закона о наслеђивању, нити да је овде тужиља АА постављена за наследника на несумњив начин у смислу одредби члана 114. Закона о наслеђивању. Оваква контрадикторна садржина завештања противна је принудним прописима из чл. 62. став 2. и 114. Закона о наслеђивању, као и јавном поретку (правној сигурности) и као добрим обичајима, с обзиром да је спорним завештањем тужиља условљена да прихвати очигледно мањи део од половине предметне куће, јер ће у супротном бити искључена из наслеђа, због чега је предметно

завештање ништаво у смислу одредбе члана 155. Закона о наслеђивању. На овакав закључак суда упућује чињеница да пок. ВВ наводи да ће АА вероватно остварити своје право на нужни део од имовине пок. ГГ, који је својом имовином располагао у корист оставиље, а при том наводи како ББ и АА треба да поделе зграду, а код чињенице да тужилца никада није покренула поступак ради утврђивања повреде права на нужни део иза пок. ГГ, ови наводи оставиље завештање чине још конфузнијим, јер оставиља располаже физички опредељеним деловима породичне куће, па није јасно какав наследни део који припада АА она у завештању помиње, тим пре што АА не поседује у том тренутку никакав део куће, па је свакако сувишно да се њен и однос туженог у погледу коришћења куће на било какав начин уређују у ситуацији када АА није сувласник поменуто куће. Првостепени суд налази да предметно завештање не може опстати без било које од наведених контрадикторних одредби, због чега не може бити речи о делимичној ништавости завештања, у смислу члана 158. Закона о наслеђивању.

Насупрот становишту првостепеног суда, другостепени суд је оценио да тужбени захтев није основан, због чега је првостепену пресуду преиначио и основни тужбени захтев за утврђење ништавости спорног завештања одбио као неоснован.

Неосновани су наводи и разлози ревизије тужиоца којима се правноснажна пресуда побија због погрешне примене материјалног права.

Одребом члана 61. Закона о наслеђивању („Службени гласник РС“, бр. 46/95..6/15) прописано је да завешталац може искључити из наслеђа нужног наследника који се повредом неке законске или моралне обавезе теже огрешлио о њега, између осталог ако се увредљиво или грубо односио према завештаоцу, а искључење може бити потпуно или делимично.

Сагласно наведеном, потомци према својим родитељима имају, поред права, и законске и моралне обавезе. Ако се неке од тих обавеза грубо повреде, онда то може бити разлог за искључење из наслеђа. Наиме, и ружни - груби поступак, занемаривање дужности поштовања, помоћи у болести и старости и тешкоћама и занемаривање у обилажењу старог и болесног родитеља могу бити повреда моралних обавеза, ако такве повреде за завештаоца, нарочито према његовим схватањима, васпитању и заслугама, представљају теже огрешење о обавезе, како у смислу друштвено-правних норми, тако и у смислу обичаја, па могу бити разлог за искључење из наслеђа.

Према члану 62. став 2. истог Закона, искључење мора бити изражено на несумњив начин, а пожељно је навести и узрок искључења, док је чланом 114. истог Закона прописано да се завештањем може поставити један или више наследника и да је наследник на основу завештања онај коме је завешталац оставио целокупну имовину или део те имовине одређене према њеној целини, као и онај коме је завештањем остављена једна или више одређених ствари или права, ако је завешталац хтео да тај буде наследник.

Одредбом члана 155. Закона о наслеђивању прописано је да је завештање ништаво ако је његова садржина противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима.

Супротно наводима ревизије, спорно завештање оставиље ВВ садржи све услове за пуноважно искључење тужиље из наслеђа у смислу цитираних одредби члана 61. и 62. Закона о наслеђивању, будући да у ставу 5. садржи изјаву оставиље којом тужиљу искључује из наслеђа, као и узрок искључења (јер ју је тужиља тукла, физички и вербално малтретирала, омаловажавала и на сваки начин покушавала да сруши њен углед, није желела да учествује у трошковима одржавања куће у којој је живела, плаћању пореза, грејања и утрошка електричне енергије, јер кућа није у њеном власништву, јер је и свог сина, оставиљиног унука, васпитавала тако да и он када оставиљу сретне на улици окрене главу или се вулгарно изражава, да јој прети и физички је напада, због чега оставиља није имала слободу кретања, те да је услед оваквог понашања тужиље међу њима био стални сукоб, да тужиља није у добрим односима ни са оставиљиним сином овде туженим, који је оставиљу издржавао од смрти супруга ГГ, бринуо се о њој и стално јој обезбеђивао све што јој је било потребно за нормалан живот). С тога је и по оцени Врховног касационог суда правилан закључак другостепеног суда да је воља оставиље да тужиљу искључи из наслеђа изражена на несумњив начин, да је навела и разлоге који су били узрок искључења, те да је на исти начин изразила и вољу да за наследника њене имовине постави сина, овде туженог. У том делу завештање је својом садржином у складу са члановима 62, 114. и 115. став 1. Закона о наслеђивању.

У преосталом делу завештања оставиља је изразила очекивање да ће тужиља, у поступку у то време вођеном по тужби за утврђење ништавости завештања свог пок. оца ГГ, остварити право на нужни део очеве заоставштине, и за тај случај упутила молбу сину, овде туженом, да споразумно са тужиљом изврши деобу куће и уреди коришћење земљишта на начин наведен у завештању, како би се избегли неспоразуми између њих, јер жели да се њена деца не свађају око имовине, да живе у бар нормалним односима и да толеришу једно друго. Истовремено је навела да тужиљи, ако не прихвати предложени споразум деобе непокретности, у власништву остаје само идеални део непокретности који јој евентуално судском одлуком припадне од заоставштине иза пок. ГГ.

Неосновани су наводи ревизије да је другостепени суд погрешно тумачио стварну вољу оставиље исказану у овом делу завештања. Предлогом физичке деобе непокретности садржаним у завештању, оставиља није изменила своју изражену вољу у погледу тога да туженог жели да одреди за свог наследника, односно да тужиљу искључи из наслеђа, већ је за случај успеха тужиље у парничном поступку са захтевом за остварење права на нужни део заоставштине пок супруга оставиље а оца тужиље, упутила молбу свом завештајном наследнику, овде туженом (која нема карактер налога) да са тужљом постигне споразум да се на предложени начин непокретности физички тако поделе како би деца оставиље живела у одвојеним деловима зграде и избегла међусобне неспоразуме. С тога, супротно наводима ревизије, тужени као завештајни наследник није постављен под условом, нити се ради о испоруци. Испорука представља облик сингуларне сукцесије, где испорукопримац добија имовинску корист из тестаментa иако није наследник. У конкретном случају оставиља је завештањем тужиљу искључила из наслеђа, имовину оставила туженом у наследство, завештање не садржи одредбе о испоруци, нити се његовим тумачењем може закључити да је намера оставиље била да тужиљи имовину распореди као легат.

Из наведеног следи да је спорно завештање сачињено у форми писменог завештања прд сведоцима, да је садржина завештања сагласна принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, те да као такво производи правно дејство јер не постоји ни један од разлога за утврђење ништавости предметног завештања предвиђен одредбама Закона о наслеђивању, због чега је применом члана 414. ЗПП, Врховни касациони суд одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Весна Субић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић